

*Іванчук Олена Олексіївна,
студентка 2-го курсу бакалаврату, «Правоохоронна діяльність»
навчально-науковий інститут права та психології
Національної академії внутрішніх справ*
Науковий керівник:
*Савранчук Людмила Леонідівна,
доцент кафедри адміністративно-правових дисциплін
навчально-науковий інститут права та психології
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент*

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ ЯК ЧИННИК ІНСТИТУЦІЙНОЇ СТІЙКОСТІ ДЕРЖАВИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Проблема емоційного вигорання публічних службовців в умовах тривалої війни сьогодні виходить далеко за межі суто психологічного дискурсу. Це вже не просто питання «втоми» чи «особистого дискомфорту», а реальна загроза національній безпеці та інституційній стійкості нашої держави. Люди, які мають приймати доленосні рішення, щодня перебувають під тиском обстрілів, правової невизначеності та гострого дефіциту ресурсів. На жаль, в українському правовому полі вигорання досі залишається «невидимим». Ми часто сприймаємо його як суб'єктивну емоційну реакцію, хоча насправді це об'єктивний професійний ризик, що вимагає чітких правових наслідків. Поки ми не визнаємо це на юридичному рівні, ми не зможемо побудувати дієву систему захисту тих, на кому тримається державний апарат [2, с. 9].

Правова природа цієї проблеми тісно пов'язана з конституційним правом на належні та безпечні умови праці [1, ст. 43]. У часи війни категорія «безпеки» має бути суттєво розширена. Вона не може обмежуватися лише фізичним захистом чи справністю техніки на робочому місці, а повинна включати психосоціальний компонент. Ментальне здоров'я службовця — це його основний робочий інструмент, і якщо він пошкоджений, страждає якість усього державного управління. З позицій адміністративного права такий стан має кваліфікуватися як професійна деформація, що виникла внаслідок виконання службових обов'язків. Це автоматично покладає на державу обов'язок не просто співчувати, а юридично забезпечувати компенсацію та відновлення свого людського капіталу.

Аналіз чинного законодавства, зокрема Закону України «Про державну службу», виявляє прикру відсутність прямих норм, які б регламентували профілактику вигорання. Хоча стаття 7 закону гарантує безпечні умови праці [3], на практиці це зазвичай зводиться до банальної техніки безпеки. Нам необхідно легалізувати поняття «психосоціальних ризиків» та інтегрувати їх у систему охорони праці державного сектору. Емоційне вигорання — це не особиста поразка працівника, а системний збій у функціонуванні державного механізму.

Це вимагає нормативного закріплення права на «психологічну реабілітаційну відпустку» та обов'язкову супервізію. Також доцільним є визнання тяжких форм вигорання професійним захворюванням у період дії воєнного стану [4, с. 60].

Міжнародний досвід підтверджує ефективність таких інструментів, як «право на офлайн» та обов'язкова ротація кадрів. В Україні ж ненормований робочий день став фактичною нормою, що веде лише до виснаження та зниження якості управлінських рішень. Правова модель реабілітації має включати інтенсивну підтримку: від профілактики до індивідуальної допомоги [5]. При цьому важливо забезпечити конфіденційність: правові гарантії мають виключати можливість використання інформації про ментальний стан службовця як інструменту дискримінації. Трансформація управлінської культури вимагає перегляду ролі керівника — він має стати відповідальним за клімат у колективі, а розвиток інституту супервізії [6] дозволив би вчасно виявляти деструктивні процеси.

Збереження професійного ядра сьогодні є питанням виживання держави завтра. Психологічна реабілітація не може бути факультативною; вона має стати імперативною нормою адміністративного права. Це передбачає створення спеціалізованих центрів реабілітації, де службовці могли б проходити відновлення без втрати професійної ідентичності. Крім того, право на психологічне відновлення повинно включати соціально-правовий захист сімей службовців, оскільки стабільність у родині є фундаментом стійкості на роботі.

Підбиваючи підсумок, можна стверджувати, що ментальна стійкість має стати новим державним стандартом. Реформа правового статусу публічного службовця в частині охорони ментального здоров'я — це не лише вимога часу, а й наш крок до європейських стандартів гідної праці. Створення такої правової екосистеми є фундаментальною умовою збереження демократичних інститутів. Тільки через інтеграцію психологічних знань у юридичні норми ми зможемо побудувати модель управління, яка здатна витримати випробування війною без втрати професійної ефективності та людяності.

Список використаних джерел:

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
2. Про систему охорони психічного здоров'я в Україні : Закон України від 15.01.2025 № 4223-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4223-20>
3. Про державну службу : Закон України від 10.12.2015 № 889-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19>
4. Кодекс законів про працю України : Закон від 10.12.1971 № 322-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08>
5. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо профілактики психоемоційного вигорання працівників у період воєнного стану : Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 04.06.2025 № 923. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0923282-25>
6. Про затвердження Порядку організації психологічної допомоги в системі Міністерства оборони України : Наказ Міністерства оборони України від 11.11.2025 № 768. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1450-25>